

*Понсуй А.В.*

*Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка*

## **ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛУ З КРАЇНОЗНАВСТВА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ ЗАЛУЧЕННЯ УЧНІВ ДО ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРИ**

*These theses deal with using of country-specific materials during the foreign language lessons. To ensure effective communication the pupils have to overcome not only the language barrier but also the cultural barrier. Working with linguo-country-specific texts, authentic letters, geographical maps and calendars, with non-verbal forms, proverbs, idiomatic expressions and with genuine ads, newspapers, magazines contributes in modeling of language environment during learning process. This contributes to the education of pupils in the context of the dialogue of cultures, introduces the common values and creates the ability to communicate in a foreign language.*

В процесі викладання іноземної мови особливий пріоритет віддається структурі мови наших днів і суспільному змісту мови. Процеси глобалізації в сучасному світі в останні десятиліття вплинули на всі сфери людської діяльності. Різке зростання економічних і культурних контактів підвищило значимість володіння іноземними мовами. В останні роки велика увага приділяється питанням використання іноземної мови як інструменту спілкування в діалозі культур. Найбільш важливим у викладанні іноземних мов вважається комунікативна поведінка, соціокультурні стереотипи мовного спілкування. Основна мета навчання іноземної мови полягає в розвитку особистості учня, здатного і бажаючого брати участь у міжкультурній комунікації. Виходячи з поставлених цілей в зміст навчання країнознавства на уроках іноземної мови включаються такі компоненти: лінгвокраїнознавчий, що включає в себе знання, розуміння реалій (слів, що позначають предмети національної культури) і вміння їх вживати, а також фонову лексику,

фразеологізми, прислів'я як джерело національної культурної інформації; знання країнознавчих тем, пов'язаних із загальними знаннями про країну; текстовий матеріал, що міститься в підручниках і навчальний матеріал з країнознавства і загально навчальний компонент. У підтримці інтересу учнів до іноземної мови протягом всього періоду навчання велику роль відіграє введення на уроках елементів країнознавства і лінгвокраїнознавства. Це сприяє вихованню учнів у контексті діалогу культур, знайомить із загальними цінностями, служить опорою для підтримання пізнавальної мотивації, і формує здатність до спілкування іноземною мовою. Адже подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективного спілкування між представниками різних культур, для цього потрібно подолати бар'єр культурний[2, с.88].

В рамках шкільної освіти є лише тип навчання поза мовного середовища. В умовах відсутності реальної мовної середовища, стислих рамок уроку і нестачі країнознавчого матеріалу для формування різнобічної соціокультурної компетенції учнів необхідна присутність в тому чи іншому вигляді компонентів атрибутів мовного середовища країни, чия мова вивчається на уроках. Моделюванню мовного середовища в освітньому процесі допоможе робота з лінгвокраїнознавчими текстами, робота з автентичними листами, робота з географічними картами та календарями, робота з невербальними формами, прислів'ями, ідіоматичними висловлюваннями та робота з автентичними оголошеннями, газетами, журналами, листівками, побутовими предметами, атрибутикою[4, с.55].

Пізнання чужої культури полягає в пошуку відмінностей між зразками своєї і чужої культури і усвідомленням цієї культури [1, с.63]. Тексти країнознавчого характеру займають велике місце в процесі навчання іноземної мови. Зміст таких текстів має бути значущим для учнів, мати для них новизну. У поняття культури при відборі текстів повинні включатися такі аспекти як: географія, міста-пам'ятники, звичаї, традиції, самосвідомість народів, видатні люди, система освіти, живопис, архітектура, скульптура, класична та народна

музика, проза, поезія, фольклор, пам'ятники мистецтва, літератури, кіно, театр, ЗМІ, ТБ, громадські та релігійні організації, фонди. Підручники з іноземних мов містять матеріал країнознавчого характеру, який дозволяє забезпечити реалізацію соціокультурного компонента, пропонуючи інформацію про країни, чия мова вивчається, розвиваючи вміння учнів представляти свою країну в порівнянні з іншими країнами. Учні вчать будувати мовну і немовну поведінку з урахуванням особливостей культури, що вивчається при розумінні єдиної системи етнічних цінностей народів. Навчальний матеріал подається і відпрацьовується в завданнях, які моделюють ситуації реального повсякденного застосування мови. Підібрані актуальні і цікаві матеріали про життя в цих країнах, пізнавальні тексти, фотографії та ілюстрації роблять їх прекрасним доповненням до традиційних шкільних підручників з одного боку[3, с. 48]. З іншого – система додаткових текстів покликана розширити і поглибити лінгвокраїнознавчу інформацію, що отримується школярами на уроках іноземної мови.

У роботі з автентичними листами вирішуються наступні завдання: навчити правильно оформляти лист іноземною мовою, правильно підписувати конверт, навчити розуміти і правильно осмислювати зміст текстів, навчити висловлювати свою думку на основі інформації, що міститься в тексті, вести бесіду, відстоювати свою точку зору, вчити застосовувати отримані знання в письмовій формі в ситуаціях, близьких до реальних. Автентичні листи відрізняються від звичайних текстів своєю простою повсякденною мовою[4, с.93]. При цьому дітям цікаво буквально все: від зображення на марках, конвертах і листівках, закінчуючи почерком, не кажучи вже про зміст. Справжність листування є потужним засобом мотивації учнів в їх прагненні оволодіти навичками написання листів. Вивчення правил написання ділових листів має практичну мету, адже вивчається структура, вступні фрази, вітання (звернення), заключні фрази, приблизна схема послідовності викладу подій в основній частині листа. Хоча листування займає незначне місце в змісті

навчального матеріалу, але воно здатне оживити, урізноманітнити традиційні уроки іноземної мови та підтримувати інтерес учнів до її вивчення.

Географічні карти і календарі є не тільки прекрасним додатковим наочним матеріалом при вивченні іноземної мови в середніх і старших класах, але й сприяє розвитку зорової пам'яті, логічного і аналітичного мислення учнів і дозволяє закріплювати вже наявні знання з географії[3, с.67-68]. Наприклад назви федеральних земель Німеччини та Австрії, назви найбільших міст, річок, інших географічних об'єктів і їх розташування. Оригінальні календарі із зображеннями місцевих пам'яток і пейзажів також відіграють свою незамінну роль, розвиваючи уяву учнів. Під час вивчення теми про визначні місця Великої Британії календарі із зображенням, наприклад, замків, допоможуть оживити подачу такого матеріалу.

Матеріали про невербальні форми спілкування, прислів'я, ідіоматичні висловлювання не тільки дають глибоке уявлення про мову і культуру країн, чия мова вивчається, а й, що більш значуще, «роблять іноземну мову максимально іноземною»[1, с.114]. Саме невербальні форми спілкування дають змогу визначити у співрозмовникові, представником якої нації він є. При вивченні вищезгаданого матеріалу відбувається максимально можливе наближення до мови, яку вивчають. Те, що ми чуємо, не завжди те, що нам говорять, тому так важливі невербальні засоби спілкування, які часом передають більше, ніж можна висловити словами (тон, крик, тембр), в тому числі мова жестів.

Прислів'я та ідіоматичні висловлювання часто передають характер народу та його моральні цінності[1, с.57]. Деякі іноземні і українські прислів'я мають загальне значення і можуть перекладатися дослівно з однієї мови на іншу. Наприклад, німецьке «Morgenstunde hat Gold im Munde» має український еквівалент «Рання година держить золото в роті.». В інших випадках значення однієї прислів'я можна перекласти різними способами: англійською «Once

bitten, twice shy» може бути виражене українською «Обпікшись на молоці, будеш дути на воду» або «Лякана ворона куца боїться».

Робота з автентичними оголошеннями, газетами, журналами, листівками, дає змогу отримувати свіжу інформацію про події та реалії в країнах, чия мова вивчається[3, с.97]. Отримана може бути використана як при проведенні уроків при вивченні відповідної теми, так і під час позакласної роботи з іноземної мови.

Всі перераховані форми введення матеріалів країнознавчого змісту сприяють передачі школярам іншомовної культури, сприяють їх залученню до діалогу культур, розвивають їх творчі та пізнавальні вміння, підвищують і підтримують інтерес до вивчення іноземної мови.

#### *Література*

1. Funk H. Deutsch als Fremdsprache für Jugendliche / Funk H. – München: Druckhaus Langenscheidt, 2004. – S. 198. – Literaturhinweise. : S. 183 – 188.
2. Maar M. Bild und text. Literarische Texte im Unterricht / Maar M. – München: Goethe-Institut, 2003. – S. 196. – Literaturhinweise. : S. 185 – 189.
3. Macair D. Bilder in der Landeskunde / Macair D. – Berlin: Druckhaus Langenscheidt, 1996. – S. 192. – Literaturhinweise. : S. 184 – 189.
4. Weidemann B. Das Bild im Sprachunterricht: Lehrhilfe oder Lerngegenstand / Weidemann B. – Stuttgart: Hans Huber Verlag, 2001. – S. 149. – Literaturhinweise. : S. 136 – 140.